Ն. 4383 1880 ՅՈՒՆԻՍ 17 ՍԱԼԸ — ԵՒԿԻՐՄԻ ՊԻՐԻՆՃԻ ՄԷՆԷ — ԱԼԱՖՐԱՆԿԱ 29 ՅՈՒՆԻՍ ՍԱԼԸ Ն. 4383

ՓԻԱԹԼԱՐ

Իսթանպոլ Իյի՝
Պիր սէնէ մէճմուայէ 10
„ „
Ալթը այ 5
Իւչ „ „ 2½
Պիր Նիւսխէ 40 փարա մէճիտ

Թաշրաբար Իյին
Պիր սէնէ, մէճմուայէ 10
Ալթը այ՝ „ 6
Բոսթա իւճրէթի պիրլէ այիտ տիր։

Մասիսի Լեռներ

ՄԻՆԱՏԻՒ ԻՐԱՒԻԷԱՍ ՀԱՅԵՐԷՆ ՄԱՍ

Ռ.ԺԳ.ԱՄ ՀԱՅԱՍ

ԻՆԱՆԼԱՐ

Պիրինճի տէֆա իչին սաթը 3 ղրշ
Իքինճի „ „ „ 2 ղրշ
Իւչիւնճիւ „ „ „ 1 ղրշ

Իլանսըրասընա գոնուլմասան իլանաթ ու իխթարաթըն սաթը 5 ղրշ

Մէքթուպլար Կ. Յ. Փանոսեան իսմինէ եազըլըր

Իսթանպոլտա, Գալաթասա Բէնլի ջէնգիհ-պազարընտա Իրսի խանէսնատա Ն. 41։

ԹԷԼԷԿՐԱՖԻՅԷ

ԱԺԱՆՍ ՀԱՅԱՍ

Լօնտրա, 28 յունիս

Թարմարն պէեանէնա կէօրէ, եարը հէյլեթը վիւ քէլա, միլէթի մէճլիսէնէ, եէմինէ գարշը օլան մէ պուլարան, սատագամիլարընա տայիր սէօզ ալընմազլա իգնիֆա օլընմասընը թէքլիֆ իսթէճէք տիր։

Սթէնթրա զաղէթասընէն պէեանընա կէօրէ, Տիւրգինսօ Գարատաղլըը թարաֆընտան գապի օլընմատագ իւզրէ Արնաւտլուք պիր գաչ մէվզը խմիլա իլլէմիշէր տիր։

ՏԱԽԻԼԻՅԷ

Տիւն խարիճիեէ նազրը Ա. պէտին փաշա հազրէթլէրի գօնակլարընտա սիֆէրլի տիւէլը էճնէ. պէյի գապալ իմմիշէր տիր։

—Արընան մուրիմմա կէօրէ սէֆարէթլէր ճանիպինանէն տիւնքի կիւն Գապը Ալիեէ պիր նօթա վէրիպ, ախիրէն ճանիպը Գապը Ա. ֆիտէն եազրլան ճէվապնամէլէրընէն Գարատաղ մի թէպլիղ ճէվապնամէեէ ճէվապէն գապը միլատանզլի տէրմիեան դըլընմըշ տիր։

Գու նօթալարը մաէլինէ տարի, օլան մէսան տիթա նազարէն, սէ Փ'ր էր Գապը Ալիեն վիրարիկի ճէվապ իւզէրինէ, աէվէլթիէրինէ իմպարատ. [illegible] գրընտա պուլունուղլարընը, վէ ֆագաթ պէր վէճճի բէյնի միրաղա գապիլինտէն օլարագ, Գարատաղա Օյկէն նամ մահէլլէն Գեանա նամ մահէլլէ գատար օլան սահիլին թէբրինէ մուվաֆֆագ օլմասը իսէ, հիւանի թէպլիեէյի մասարհաթա չարէ պուլունապիլէճէկինի պիլտիրմիշէր տիր։

(Վ.-ԷԸՌ)

—Սուրիեէ վալիսի Միհատ բաշա հազրէթլէրի թարաֆընտան վիլայէթի մէզգուրէնին իսրահաթլա միթասալիգ օրարագ, գալէմէ պլանան պիր լայիհաը թագտիմ իմմէք, վէ պագը խուսուսաթը շիֆահէն / ֆատէ իլլէմէք իւզրէ, Պէյրութ միթէսալ ըսֆը Բայիֆ էֆէնտի հազրէթլէրի տինքի կիւն Տէրիսատէթէ մուվասալէթ իլլէմիշէր տիր։

—Իրմիրատէ Եունան գէմիսօյսը հիւքիմէթի մահէլլեէ սարսընա թէքէվվիւն իտէն պիր իսթիրաֆան տօլայը մինասէպաթը բէսմիեէ մինդաթի օլմուշ իսի։ Գու քէրրէ իսթիրաֆը մէղրիր պիր թէսմիեէ եօլունա կիրմիշ օլուղունան, Եունան գէմիսօյսունա հիւքիմէթի մահէլլեէ իլէ էվվէլքի կիպի մինասէպաթը բէսմիեէ. տէ պուլունմադ իչին, Եունան հիւքիմէթի ճանիպինանէն էմր վիրիլմիկի կիպի, Գապը Ալիտէն տախի իեատէյի բուլըթա զընընա, վիլաեէթէ էմր կէօնտէրիլմիշ տիր։

—Ավստրիա տէվլէթիսի Տէրիսատէթի սէֆիրի գօնի Տուպրի, տէվլէթի միշարիլէյհանը Ամինա սէֆիրի օլուպ, մուվագգաթէն Տէրիսատէթէ պուլունուղու մալիմ տիր։ Գու քէրրէ տէվլէթի միշարիլէյհա Գալիս նամ զաթը Իսթանպոլ սէֆիրի նասը իլլէմիշ օլաուղունան, գօնի Տուպրիսին Տէրիսատէթէն ապիմէթի իդիմ. դա եյլէմիշ, վէ միշարիլէյհին տարարգ Ամինաեա ավաէթ իմմէյիպ, խմիլիֆա իմմէսի մաղնուն պուլընմուշ տուր։

—Մըսրը Հալիմ բաշա հազրէթլէրինէ պա. քէրրէ թէսֆիեէ գօմիսիօնունան պիր գարարընը պիր մէքթուպա բրօթէսթօ իմմէսի իչիւրմիշ տիր։

—Իւմէրայի Մըսրիեէսէն օլուպ թէպրիլի ապ ու հավա զընընա կէչէն կիւն Տէրսաատէթէ կէլիպ, Տիրիէօն սահիպանէսինէ միւսաֆիր օլմուշ օլան Հիւսէյին Աբմ վէ Մուսթաֆա Լութֆի բաշարար իլէ միթէհայիզանը պէնտէկեանը խրսիմիեէսէն Ահմէտ Բէյմոլ պէյ էֆէնտի, եարընքի չարշէնպիհ կիւնիւ Բահմանիեէ վարօրուլա Տէրիսատէթմէն ավաէթ իսթէճէքլէր տիր։

—Իշիսիրիկինէ կէօրէ, տիւն կիճէ սատի պիր գարարընընա Մաղմուն Ահմէտաէ քեսրին հապսխանէյի ումումի տէրբունինէ. քի միճրիմէրաէն պիր չօղլարը հէր տէ սէպէպ մէպնի իսթ, պիրիսիրէրի իլէ միւնազաա վէ միճատէեէ պաշրաեըպ գավգաեր կիմիթիքէ ազընընմշ օլարգ գարը, վէ հարմա միանէլէրինէ պիր գաչ ատէրին մէճրուհ օլաուղու իտապէր ա. ղընմաքը իւզէրինէ, տէրհալ օրա. նա միւզուր գատար ատարիրի նիզամինէ սէվգ, վէ հապսխանէյին էմրաթը իհանա իսթ. [illegible] ընիս ալընմըշ տիր։

—Էլբօյա գրիմասընա պուլընան մէմուրը Օսմանիէնին թէագիդը նիզամնամէը տախիրէսինէ մէմուր էլբօյա գօմիսիօնու ճամա իրթէսի կիւնիւ մէ բրմէպի Սուլթանի տայիրէսինէ իճթիմա իմմէյ տիր։ Գու իճթիմատ էվվէլա նիզամնամէը մէզգուրէնէ ճամ թամպիգ օլաճագ մահէլլէրին բուլնիգա Դօղթայի նազարընտան մուհասէպէյի ահվալինէ միւպատէրէթ օլընըգ, օլ պագատ միւատէլէ օլընան միւպահասատ իչ աէօրթ սատ իմմիատատ իլլէ. տիքէն սօնրա ումուրը իտարէնէ նազը պահս օլընարագ, նիզամնամէը մէզգուրէնին օ ճիհէթէ թատ. իդ իսէն պէնտէրի դրատի օ. տանատա պաշլամշ տիր։ Պէրլին ահանատէսի հիւքմինճէ նիզամնամէը մէզգուրէնէ, Կիրիա նիզամնամէսի Էսատիսի Էսատ իմմիիրաղ դընընմագ իլմիկա իսիեօր իսէ տէ, կէ. բէ.ք իմմիրաֆամէը մահէլլիեէ վէ կէրէ.ք Կիրիա նիզամնամէսինէ տատի միհմաճը թատիլ մէվատատ պուլընմասընա պինտէն, նիզամնամէը մէզգուրէնէն, Կիրիա նիզամնամէ. սիյլէ մանթուզէն վէ մէֆհումէն բիրլի ֆարգէրի օրմագ իլմիկա լյլէեմճէ. յի տարայընմշ տիր։

Գու իճթիմատա 18 մատէյի նիզամիեէ գրատի վէ մէվատատ մէզգուրէճէ մահվ ու իսպատ իլմիկա իսէն մահէլլէրին պիլմիւզա. քէրէ իլմիկասը իճրա գրընմըշ տիր։ Գու մէվատատ էհէմմիեէթճէ տէրէճէյի սանիէտէ պուլընան մէ. վատատ տիր։ (Վ.-ԷԸՌ)

—Կէչէն բէնչէնպիհ կիճէսի սատի Դրատէէրինէ. Սալթան Պաեէզիատ չէքէրճիլիք իտէն Հաճի Մէհէմմէտ աղա վէ բէֆիգ. լէրի, Պրուսատան Մուատանեատա կէլմէ. քէ իքէն, պիրինճի տէրպէն. տի կէչմէ. քէն սօնրա, ատգուլ նէ. ֆէր խրբոզ էօնլէրինէ չընզպ միւ. մանիէյհէ ըէֆիդէրինին քիրք վէ սատի վէ ազչէ քէսէլլիրինի քեատ. միլէն ախալ իլէ ատը միրմիշլէր, վէ քէյֆեէթ տէրագատ պիր սատի մէսաֆէտէ օլան Պրուսատա խատէր վերիլիպ խրբոզլար արանմշ իսէ տէ, պուլընբրլամամշ տիր։

Կէչէն հաֆթա Պրուսատա Մուբատիա նամ մահէլլէ պիր տէ. մին զէվճէսի ադընա խրֆֆէթ կէ. թիրէրէ.ք, պոլմա իլէ զէվճի վէ պի. բատէրի իլէ իբի նէֆէր չօճընդա. րընը գանմշ ու իտամ իլլէմիշ տիր։

—Իսմանպօլ գաղէթասը պու տէ. ֆա Մահմուտ խատրէ.յի պէհլի. յէսի թարաֆընտան օն պէշ կիւն վիւատէթլէ թատիլ օլունմուշ տուր։

—Բուսֆա սէֆիրի Մ. Նօվիկօֆ, էվվէլքի կիւն Արնաւտա քէօյինէ կիտէրէ.ք, Միւսիրիս բաշա հազ. բէթլէրինէ պիր վէզիֆա վերմիշլէր տիր։

—Պիր շիրքէթ թարաֆընտան Էրէն քէօյինէ պիր իրէ.ք ֆապրի. գասը ինշա իտիրմէ.ք իւզրէ, ճանի. գը հիւքիմէթի Սէնիյյէսէն իսթի. տայի միւսատատ օլունմազտա օլ. սուզու իչիւրմիշ տիր։

—Ալմանեա սէֆիրի գօնի Հաց. ֆէլտ, բաղտատ կիւնիւ Արնաւտա քէօյինէ պիլտիրմիշ, Լօնտրա սէ. ֆիրի Միւսիրիս, վէ Կիրիա մա. լիսի Ֆօթիասս բաշալար հազարա. թընընն եաղրլարընա կիտէրէ.ք, քէն. [illegible] ընիս ալընմըշ տիր։

—Թէրանէ.յի ամիրէ վաբօրրա. ընան Սուատ նամ վաբօր պէրայի մասրահաթ ճիւմա իրթէսի կիւնիւ ադշամը Զանագ դալէեէ միթէ. վէճճիհէն Տէրսաատէթէն հարէ. քէթի իլլէմիշ տիր։

—Գասթամանի զաղէթասընընա օգունուղունա կէօրէ, յունիսին պէշինճի բէնճէնպիհ կիւնիւ սատի 8 աէն 11 է գատար Գասթամանի մէսաֆէտէ քեսրին տաղ վէ տէրէ վէ թէբէյէրէ եապմշ օլմասընան եաչի չէհրը մէզրիսը օրմասը. ան ադան նէհր պիրտէն պիրէ թուղեան վէ պաղչէյէրէ իրասը խա. սար ու զիեան իլլէսի բատէն սօնրա քէմալի շիատէթ ու տէհչէթլի տէ. ըուսնի չէհրէ տօղրու ճէրէեան իտէ. ըէ.ք նէհրին հէր թարաֆընտա քեսրին խանէյէր պէսսիթիւն սա. իչինտէ գարմշ տիր։

Գու սբրատա պաղը ճէսիմ ա. զաճլար քէօքինանէն տէվրիլմիլի կիպի սուլարը էօնիւնէ կէլէն տի. ըէ.ըէրի վէ հայվանաթը ալըպ կէօ. թիւրմիշ վէ Ի.քի քէօբրիւնէն պա. ղը մահէլլէրինի խարապ վէ էքսէր խանէ վէ պաղչէյէրին տիմարլարընը վէ պիր խանէ.յի հէմամ վէ Գասթ Նէսրուլլահ ճամիի շէրիֆինին դա. բուսընա գատար մահէլլէրէ օլ ճի. վարտա քեսրին վէ եէնի չարշըտա վագը պիլճիմէ տիւ.քքեանլարը վէ տրբա գաբանքը սու պատմշ տիր։

Իշպու թուղեանատան հասբէ օլան մաղասրատի ու խասարաթըն մըգ. տարը օն պին լիրատա եաղը օլուպ համա օլսուն նու փուսճա թէլէֆատի վուգու պուլընմշ տիր։

—Գուտուղ ալեամէթլէրի կէօս. թէրիր պիր քէլպ, էվվէլքի կիւն Պէյօղլունտա Ինկիլթէրրա սէֆա. բէթմասինէսի արդասընտա.քի սո. գատա իբի չօճուղու քընընդ. տի. կէր պիր չօճուղու տատի քընընդ խատէսինէ, էթրաֆտան սատէմ. լէր եէթիշէրէ.ք քէլպի թէլէֆ իմ. միշլէր։ Իշպու. Ի.քի չօճուղուն եա. ընտարը ալրին օլսա զանանան, եա. ղընտա պուլունան պիր էճզանա. սէնէ կէօթիւրիւլէրէ.ք, եարալարը ատրհալ սապրլմշ տիր։

—օ—

ՐԷՍՄԻ

Իրանտան վէ Պասրա թարէֆի իլէ Հինտիսթանատան վէ սայիր մահէլ. էրատէն Պաղտատա միլատեէթինէ կէ. լէճէ.ք մահսուսաթը էճնէ պիրեէատէն հընեա վէ չայիրին ըէսմի կէօմրիւ. քատէն մուտիֆիեէթի կէչէնատ մայիսին. հատեէթինէ գատար թէմմատա իսիլ. միշ իսի։ Վիլատեէթը մէղրիր էհ. վայիսինճէ զէխայիրէ իհթիմատ պէր տէվամ օրմասընա մէպնի, իշ պու մուտիֆիեէթին թէմմուղ նիհա. եէթինէ տէկին թէմմոտան խատ. սուսընա թարաֆը ռամի վէ. քեալէթբէնահիսէն պիլ խմիդան իրատէ.յի սէնկյէն ճէնապը բատի. շահի միւթասալիգ վէ շէրէֆուսուր պույրուլարագ իճապը իճրա գր. լընմըշ օլմաղա, իրտը. քէ.յֆիեէթէ իսլմիատար գըլընը։

(Տէնէր)

Ճիւմիկէնին մուիմիւ օլաը. ղը վէճճ իլէ, մուզայիգայի մուիեէնին իլ. ճասթը գարարիեէսինատէն օրմագ իւզրէ իմմիիսաղ օրմանան թէատ. պէր վէ թէչէպպուսաթ ճիւմիէսին. պինտէն պրատատ օրան ղէ ատհաղը իչինատ մուզիմ մէսքէնէրի վիր. կիսինէ, իշպու ատգանան ալթը սէ. նէէսի մնարաթ իսիմիտատընան իմի. պարէն պիր միսի տատա զամմ օ. ընմուշ իսի։ Մէսմուսաթա կէօրէ, իշպու զամմը ճէատտա մէսքէնէրէ մուսուս օրմաեըգ, մուգատատէմ մէսքէնէրին իքի միսի միրկի միրէն տիւքքեան վէ խան վէ համ. մամ վէ սայիր ադարա տախի շա. միլ օլուղունա տայիր պիր ղէհագ օլաուղու իսմիիսաղար դըլընմաղլա, զամմը ճէատտան եալընը. ղ մէսքէն. ի.ռէ այնա պուլունուղու բէսմէն կլան օլունուր։

(Տէնէր)

Ճեգտարա տախիկինատ վաղը Օլ. քիւն վէ Օյլմաչէնքիլ վէ Տէրաճ իսկէլէլէրինէ կէօմիւրիւլճէ.ք զէ. խայիրին մայիս նիհանեէթինէ գա. տատ մուգարրեր օլան բէսմի կէօմ. րիւ.ք մուտիֆիեէթինին հէվալիի մէղ. պուրէատ զախիրէճճէ օլան իհթիեաճ պէր տէվամ օրմասընա մէպնի, թէ. մուզ զաեէմինէ գատար թէմմոտի խուսուսընա թարաֆը ռամի վէ. քեալէթբէնահիսէն պիլ խմիդան իրատէ.յի սէնկյէն ճէնապը բատի. շահի միւթասալիգ վէ շէրէֆուսուր պույրուլարագ իճապը իճրա գր. լընմըշ օլմաղա, իրտը. քէ.յֆիեէթէ իսլմիատար գըլընը։

ՍՕՆ ՀԱՎԱՏԻՄԷՐ

Խուսուսի պիր թէլէկրաֆնամէեէ նէզարէն, իմմիիսաղ օլընան գա. ռարրն թէպլիղինատէն սօնրա Պաղը Ալիտէն ճէվապ արմատրգճա գօն. ֆէրանս տաղըլմաեաճագ իմիշ։

Էկէր Պաղը Ալի գարարը մէղ. քիւրը գապուլ իտէր իսէ, վէ գա. պուլ իմմիշ օլաը.ղընը ֆիիլէն իպ. լաղ իտէր իսէ, գօնֆէրանս տաղը. լաճագ, վէ ադսի հալինատ եէնի. տէն թէճէմմիւ իտէճէ.ք տիր։

Բիմանէթէ կէօրէ, գօնֆէրանսն գարարը Պաղը Ալիտէն գապուլ օ. ղունմասընը տա գօնֆէրանսն պէ թէ.քրար իճթիմանինէ լիզում կէօ. ռիւլիր իսէ, օ հարատէ Ֆրանսա հիւքիմէթի գօնֆէրանսա պիր թէ.քլիֆ արդ իսէճէ.ք տիր։

* * *

Գարատաղ մէսէլէսի հադգընա Պաղը Ալիին մուգատատէմա կէօնտէրիլի նօթանա ճէվապէն տիւնքի կիւն ալթը տէվլէթ սֆիրլէրի թարաֆընտան Պաղը Ալիեէ վիրիլէն նօթա հադգընա պու. կիւնքի Ֆարատա ախիրէ.քի թաֆ. սիլաթ օգունմուշ տուր։

Մէղրիր նօթա տէր.քի 12 թա. ռիխի մուգատէլէ տէֆրեմճճա Գարատաղա թէրբ. օրընան եէրլէրի պէ թէ.քրար իմմիա իլէ պուտրը. սիզամ տայիրէսինատ Գարատաղա թէպլիմի իմմէ.ք իչին Պաղը Ալիին թաղէպ էյլեատիի մէսէլէթ. քէնտի թալէպլէրինի եէրինէ վարարբմաղ. չէնքի. քէնտիլէր պու մէսէլէնին տէրհալ հալլ ու թէսվիեէսինի թա. ռէպ իմմէ.քատ տիրլէր։ Պինապէրին է չիլէր, մէ.յատատա օրան մի չքիլի հալլ իտէպիլիր տայիր հէր կէօնա թէ.քլիֆի գապուլ իտէճէ.յի հադ. գընա Պաղը Ալի թարաֆընտան մուգատ պուլան պէեանաթէ նազարը արգգամա արարագ, ապրիլ 12 թա. ռիխի մուգատէլէնին միւնաէրիճամը եէվ մեսպէր վէ Ս սարգ թարաֆընա Եգտարա կէօրա, վէ ճէնուպ թարաֆընտա Պօեանա պօղաղը ա. բասընտա պուլընան Տիւլլինենսընը, Գարատաղա թէպլիմինի թէ.քլիֆ իմմէ.քատ տիրլէր։ Պունընա պէրա. պէր, պու եէնի դարար իճրա օ. ընանա գատար, Պաղը Ալի ապրիլ թարիխի մուգատէլէնին ահ.քեամը. նա բիաեէթէ պօրճլու տուր։

(Մաթպուաթ իտարէ.յի պէհլիսինէն)

Մէնաֆիի մէմիլէ.քէթէ մուզիրը հավատս վէ մէվատատ սայիրէնին, մահէլլ զաղէթասընընա նազլէն նէչրի, մամպուատի գանանանէսի ահ.քեամը իգմիլասընճա մէճճա. օրատուղու հալատ, պիր միւատէթ. ատէն պէրու մահէլլի եվրաղը հա. վատսի, էճնէպլի զաղէթասա. ընան մէնաֆիի տէվլէթէ մու. զիրը պէնալէր իլէ մէվատատ սայիրէ նազլ ու տէրճինի իմիտատ իմմիշ զիրը պէնալէր իլէ մէվատատ սայիրէ նազլ ու տէրճինի իմիտատ իմմիշ օրաբգլարը ճիհէթլէ, պունատան պէպրլէ օ միսիլու թամամիշի մուճիպ պէնալէր իլէ մէվատատ պարիտէ. ինա նազլի վէ նէչրինատէն իմիտիգա օրընմասընէն զաղէթաճըլարա թէն. պիհէ լիւզում կէօրիլմիշ տիր։

Հօպարթ բաշա հազրէթլէրի թա. ռաֆընան Սէմաֆօր զաղէթասը. յա նէչր օլունան մէ.քթուպատան թէր. ճէմէսի տիր։

25 յունիս 1880

Միւէլլիֆ էֆէնտի,

Պէրլին գօնֆէրանսընընէն Եունան մէսէլէսինէ տայիր շայի օլան նիհա. թընը մահզուզիեէթլէ թէլագդը իմմանկինիղի էսկի ազամ իլէ կէօրիւմ։ Էկէրչի Եանեա, Եէնի չէհիր վէ Բրէվէդանէն Եունանիս.

թանա թէրք օրէնսաճաղընա տայիր նագլ իմանկինիզ յայիա սահիհ ի-ռէ, էվրօպատա մէտէնիյէթի զու-հար իսէլի պէօյլէ պիր հագդարզ մուսամէլէ վուգու պուլմամբշ արբ, տիմէքտէն պաշգա պիր սէօզ սէօյ-լէեմէմ, վէ թէվասիսթ վագիֆ-սիյլէ իճթիհատ իսէն պիր գօնֆէ-ռանսըն, տօսթ պիր տէվլէթի մէ-մուրիքինատէն, տատպը սիւէլ խի-ռֆ ինատա օլարադ, պէօյլէ պիր սիրգ ամթըն թէքրիֆինէ գայդըշմա-սընա պիր տիւրլիւ լինանմասեօ-ռում։ Իւմիտ իտիրմէյի տիր քի, վիրտիկինիզ մայիւմամթ տօղրու չըգ-մասընն, չիւնքի սահիհ օլուր իսէ, տէվլէթի Ալիեէնին զահիրէն տօսթ կէօրիւնէնլէրատէն իհթիրազ իթմէ-սի յազրմ կէլիր։ Ռուսիա պիրէ, շան ու չէրէֆլէ մէսթ օլուպ, իս-թանպոլ գաբուլարընա գատար կէր-միշ իքէն, տէվլէթի Ալիեէնին մաղ-լուպ օլմուշ օլտուղու պիր մուհա-ռէպէյի ազիմէեէ մուգապիլ օլա-բաղ, սիզին վիրտիկինիզ մայիւմա-թա նէզարէն, գօնֆէրանս թարա-ֆընատա թէքրիֆ օլունտուղու գա-տար արազինին թէշբիսինի, վէ պիր յօգ Իզմիր էհալիսինին Թր-բիսթիան իտարէսինէ թէրքի-նի թայէպ իթմէմիշ իտի։ Պուլ կարիսթանատան պահ իթմէեօրում, չիւնքի էկէր Ալիսթէֆանօս տհա-նամէսի իճրա օլունսա իտի, Ավսթ-ռիա, Պոսնա վէ Հէրսէքի իսթիրա իսէմէզ իտի։ Էկէր տէվլէթլէր, Էվրօբասա վագր մէմալիքի Օսմա-նիեէյի մուգասէմէ իթմէք իսթէ-եօրլար իսէ, աշքգատան աշքդա սէօյ-լէսինլէր։ Պէօյլէ պիր հարէքէթ, մուահէտէնին շիւդհէլի պիր մատ-սէսինի վէսիլէ իտէրէք, թէրքի ա-բարի թայէպինատ պուլունմադատան տահա էտէպ տիր։ Աճապա Էվրօ-բանընն իչպու հարէքէթի ինսանի-եէթթէրվէրանէսինատէն տօղայը, Ռու-սիանընն էվլիաեք ումուրը նէ՞ գա-լիթի Ալիեէ տաթի նէ տէրէճէ մու-ֆահազաթը մէյեատանէ իլէ, «նէ՞ իչին Ինկիլթէրրանընն նասիհաթլա-ռընը վագթիլէ գապալ իթմիշ-նէ՞ իչին թէքմիլ Սբրպիսթան մաղ-լուպ օլմուշ իքէն, Ինկիլթէրրանընն թայէպի ի զէրինէ ասքէրիմի տուր-տուրատամ, նէ՞ իչին պիր իշարէթլէ Եուանիսթանընն էֆքեարը հարի-սանէսինի մահվ վէ նապէտտա ի-տէպիրիկիմ պիր զէման, պունու-եաբմամամ, նէ՞ իչին Ռուսիանընն նա-մուսու պիր մուհարէպէտէ պէնի մաղրուպ իթմիքտէն օնընա, կէչ միշի ունուտատ, պունատան պէօյլէ տօսթ օրմաղ իւզրէ թէքրիֆ իթմի-կի իթթիֆաղը դապալ իթմէսիմ» տէ ի իշհարը նէտատէթ իսէ պիրիր։

Պունա մուգապիլ, տէվլէթի Ալի-եէ Ինկիլթէրրանընն քէլիմանթը հա-սէնէսինի, վէ Էրզրաատա մէմալիքի Օսմանիեէնին պիր բու պունը զապթ իթմէքլէ նէթիճէ վիրէն Ավսթրիա-նընն շիւպհէլի վատէրինի, վէ Ֆրան-սանընն «տապր իտինիզ, տապր իտի-նիզ, նիհանէթի սիզի տիւշմէնինիզ օրան Ռուսիա ալէյհինտէ մու հաֆա-զա իտէճէյիզ» եօլունտա քի նասի հաթլարընը, վէ հէր զէման Արնա-վուտլուքուն պիր ճիհէթինի զապթ իթմէք արզուսինտէ պուլունան ի-թալիա տէվլէթինին մուխթարալը միւտահանէլէրինի տիրէմիշ տիր։ Հալ պու քի պունատան նէ՞ հասիլ օլմուշ տուր։ Պու կիւնքի հալէ վա-սել օլաճաղընդա, Ռուսիա իլէ ինթ-թիֆաղ իտիրմէսի տտհա միւնասիպ օլուր իտի։ Թիւրքլէր, կէօզլէրի եաշ իլէ տօղրու օլտուղու հալտէ, քէնտիլէրինէ գալան պաղը ահ-պապարընա տէրկէր քի, — «Սա-թիրոզդ, սաթիրտրդ, սաթիքլազդ։ հիչ օրմաղ իսէ, Ինկիլթէրրա պի-զիմ թարաֆատա գալմաղը իտի։ Ին-կիլթէրրա, Պէրլին գօնֆէրանսը դարարլարընն ինճրասընա չալըշըլ-արդընատա, Արնավուտլուգատա, Է-բիրօստատա վէ Թէսալիատա պիր մու-հարէպէյին վուգուհնի մուհադդադ կէօրմէկիւ հալտէ, իսլահաթ ինճ-բասընը թալէպ իտիեօր, վէ պօրճ-լարընը թալէպ իտիեօր, վէ պօրճ-լարընմբզը թէէտիեէ իթմէքլիկի պի-զէ նասիհաթ իթմէկի թադարատէ, արազիմիզին քիւլիեէթի իւզրէ սիր-գամթընա ռիզա կէօսթէրիեօր։ Եու-նանիսթանա պիր շէյ մի վերիլմէք լազըմ արբ։ Էվվէթ, լաքին Էրզ-բայի Օսմանինին նըֆը վէ տիկէր նըֆքընն տա անախթարլարը թէա-լիմ իտիլմէք լազըմ կէլմէզ։»

Պապը Ալի նէզտինէ սիւֆէբայի ճէտիտէ թայէին օրընտուգլարը վագըթ, քէմալի սէպաթ իւզրէ հա-ըէքէթ իթմէք իչին օլտուղու պէ-եան իտիլիեօր իտի։ Ֆագաթ էկէր-չի պու սէպաթ, վիլաեէթ վիլաեէթ իսթիհնէ թէրք իթմիրմէք իւզրէ, տէվլէթի Ալիեէ նէզտինատ իսրար իմմէքտէն իպարէթ իսէ, իճրայի իսլահաթ պու սուրէթլէ թալէպ օ-լունմազ, վէ հիւքիմէթի Սէնիյյէ պու վաքթա իլէ իճրաաթա տա-վէթ իտիրմէզ տիմէքտէն պաշգա պիր չէյ պուլամաեօրում։

Պու եազըզըմ չէյլէր, պիթ-թապի վիրտիկինիզ մայիւմամթ իւ-զէրինէ թէէսսիսի միթպաա իտիլ-միշ տիր։ Ֆագաթ գաթիէն իւմիա իտէրիմ քի, պու տէֆաքի մայի-մամթընզ եանլըշ պիր էսասա միւս-թէնէտ տիր։

(Իմզա) ՀՕՊԱՐԹ

ԱԶԳԱՅԻՆ

Գեր. Խորէն Սրբազան ալէյհին-տէ, քէնտիսինին Լուսինեան սիրսի-լէսինատէն օրմանընա տայիր զուհու-բա կէլմիշ պուլունան իստատասընա գարշը, պազը զազէթալարատա կէօ-ռիլէս, վէ հատտի իթիհատի թէ-ճամուզ իտիպ, վէ սրրի զարադ իլէ տաթի տօղու օլարադ եաղբրան տէ ըէս մանիմ օրտըշդու կիսալ ա-ժալարընմբզատա, Պաշտօնական պիր Ցայտարարութիւն նէշրիյլէ, մէգ-քիւր հագարէթ պէնալէրինէ պիւ-յիւք պիր սէրմայէ վիրիլմիկի չէօյ-լէ տուրսուն, հիչ տէյլ իսէ, միլ-լէթիմիզին նամուսու խաթրը իչին օրտուն, մէգքիւր թահրիրաթլարընն հիչ պիրինէ, պիզտէն պաշգա հիչ պիր զաղէթա թարաֆընատան հիչ պիր ճէվապ տաթի վիրիլմէսինի մայիւմ տուր։

Զիեատէ էսէֆ օլունաճագ նէրի չու տուր քի, պու գատար իլզ ու շերէֆլէր կէօրերէք Փարիսէ գա-տար կիթմիշ, վէ պու կիւնատէ օ-ռատա, գըթիզդ իեանէսի գօմիթէ-սինէ ըէյիս օլմուշ օլան միւմանիէյհ արբաղան, տահա պունատան իքի սէնէ էվվէլ, կիւեա միլլէթ թարա-ֆընատան օլարադ թա բէթթէրսպուր-կա, վէ հաթթա Պէրլինէ գօնկրէյյէ տաթի կէօնտէրիլմիշ օլտուղու հա-տէ, պու կիւն զազէթալար, ալէյ-հինատէ էնվայի հագարէթլէր եաղ-մուպատա, վէ Ներսէս սրբազան տա-քէամիլէն սիւբիւթ իթմէքտէ տիր։

Նէ՞ ճապիպ շէյ տիր քի, հիչ պիր լիւզում պուլունմադընը թագ-տիրատէ, Պաշտօնական Ցայտարա-րութիւն մէյատանա կէլիր տէ, բէք պիւյիւք պիր լիւզում տէրքեար օրտուղու թագտիրատէ, զէրրէճէ սէս պիլէ չբգարբլմազ, մէկէրչի պուն-ատա պիր կիշլի սէպէպ օրմամաղրդ միւմքին օլապիլի՞ր մի, վէ պու կիշ-լի սէպէպլինատ, մահվա բու հպանճա պիր հասէտատէն իպարէթ պուլուն-մասը իհթիմալի ինքեար սլունապի-լի՞ր մի։

Եմմա, Ներսէս սրբազան վէ եա-խսա բաթրիզխանէ, Խորէն սրբա-զանընն, Լուսինեան սիսիլէսինատէն օրմասընա ինանմադ վէ թատիգ իթ-մէք իսթէմէզ իսիշ, բէք ալէա, էկէր հագգը պիր սէպէպի վար ի-սէ, օնա քիմնէ պիր չէյ տէնէ-մէզ, հալ պու քի, հիչ տէյլ իսէ, նամուսու միլլէթ խաթրը իչին, բաթ-ռիզխանէատէն կիզլի պիր թէլէկրաֆ չէքիլէրէք, մէգքիւր իտատատան վազ կէչմէքլիկի նասիհաթ վիրիլ-մէզ մի իտի, վէ վիրիլմէսի իգթի-զա իթմէ՞զ մի իտի, վէ իչատ իլէ-բուլէյիշ կէօրիլիր կէօրիլմէզ սէրիան պուրատա չաղրբլմասը լա-զըմ կէլմէ՞զմի իտի։

Հէր նէ հալ իսէ, պու տէֆա, Խորէն սրբազան թարաֆընատան պիր ճէվապ կէօնտէրիլէրէք, Մասիսատ տէրճ իտիլմիշ օլուպ, վէ չատանը տիդդաթ վէ միւթալաա պուլուն-տուղունատան, այնէն տէրճ ու պէ-եան իտէրիզ։

ԽՈՐԷՆ ՆԱՐ-ՊԷՅ ՍՐԲԱԶԱՆ ԵՒ ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԻ ՑԱՑՏՄԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Փարիզ, 31 մայիս 1880

Խմբագրապետ Տէր.

Գիտակցութեանս վկայութեանը, իրաւանցս հաստատութեանը և հա-սարակաց արդարատիրութեանը վը-րայ վստահութիւնս խարսխած՝ համ-բերատար լռութիւն մը կը պահեմ այն օրէն ի վեր՝ յորում ձեռքս հասաւ Պատրիարքարանին իմ նը-կատմամբ հրատարակած Ցայտարա-րութիւնը (31 Հոկտեմբեր 1879)։

Ազգային եկեղեցւոյն նուիրակ՝ օտար երկիրներ կը թափառէի ես նոյն ժամանակ, Հայերը փնտռելու, Հայերը քաջալերելու, Հայերն ի սէր Ազգին և Եկեղեցւոյն հրաւի-րելու, Հայութիւնը բարձրացնելու։

Կարծեցին՝ թէ ե՛ս ալ ի միասին կը բարձրանամ։ Ուղեցին զիս խո-նարհեցնել։ Եւ ահա հարուածը տուեցաւ։ Եւ տուեցաւ մեծ քա-ջութեամբ, որովհետև եռեէս կը տուէր։ Հարուածեալը ներկայ չէր՝ որ ինքզինքը կարենար պաշտպանել։ Եւ մի՛թէ այս չէ՞ր դիւանագիտու-թեան ալ փոփոքածը։

Գուցէ Թուրքիոյ մայրաքաղա-քին մէջ ոչ այնքան, բայց Ռուսիա-կարեվէր խացեալ ի սիրտ՝ քաջ բղ-դացին թէ այն հարուածն որ ինձ տրուիլ կարծուեցաւ, ոչ ինչ պա-կաս ՀԱՍԱՑ, մանաւանդ թէ՝ ա-ռաւելագոյն ևս Հայ անուան և Հայ Եկեղեցւոյ, որք այնքան ան-ակնուանելի պատիւներով կը ճառա-գայթէին այն պահուն՝ կառավա-րութեանց և օտար ժողովրդոց առ-ջև, և կը փառաւորուէին լրագրու-թեան մէջ, Հայաստանեայց Եկե-ղեցւոյ խոնարհ նուիրակին այցելու-թեանն առթիւ։

Պատրիարքարանի այդ հռչակա-ւոր Ցայտարարութիւնը, պիտի ու-նենար հարկաւ իւր նախագիտեալ հակահարուածը։ Անճապարուեցաւ թարգմանել զայն ի Գաղղիերէն՝ խորամանկ աղաւաղութեամբք, և հաղորդուեցաւ օտար լրագրաց ի հրատարակութիւն, ինչպէս որ բը-նագիր հայերէնը փութացեր էին հրատարակել ընդհանուր Հայ մամ-ուլին մէջ, իբրև ազգային ամենակա-րևոր և ծանրակշիռ և փրկաւէտ Ցայտարարութիւն մը։

Ուրախութեան ժպիտներ քաս-ուերներու մէջ շողային, երբ մանա-ւանդ այն ազգօգուտ Ցայտարա-րութեան խարդախեալ թարգմա-նութիւնը՝ իւր «նախահաշուած հե-ռանք»ն արտադրեց ճշդութեամբ։ Թշնամի դրիշներ անմիջապէս Հայ և օտար մամուլին մէջ ժայթքեցին այն յոդուածներն՝ որք թոյնով և արիւնո՛վ քան թէ մելանով գրը-ուած էին։

Եւ թէպէտ պատուական Մասի-սիդ մէջ կը գրէք (27/15 Մայիս) թէ «Այս վերջին ծայր անհաճոյ հրատարակութիւնք՝ ազգային պա-տուոյ նախանձախնդիր եղող ամէն Հայու մեծ ցաւ կը պատճառեն» սակայն զարմանալին այն է որ՝ նա որ ամենէն աւելի պարտականու-թիւն ունի ազգային պատուոյն նա-խանձախնդիր լինել, Ազգային Պատ-րիարքարանը կրնամ, անտարբեր կեցաւ բոլորովին։ Եւ իւր լռու-թիւնը չատ աւելի զարմանալի երևե-ցաւ քանի որ՝ իւր Ցայտարա-րութեան խարդախեալ և նենդա-միտ թարգմանութեանն առջև։

Ես երախտապարտ եմ Հայ մամ-ուլին որ հաճեցաւ իմ առաքելական պաշտօնիս միջոցին Ազգին և Եկե-ղեցւոյն եղած պատիւներն արձա-նագրել, և վիս գրուատել բարե-սիրաբար։ Բայց Քատրիարքարանը չուզեց և ո՛չ տող մը քաջալերա-կան՝ չբսեմ շնորհակալութեան դիր-մը ղրկել իւր նուիրակին. մանա-ւանդ թէ և ոչ իսկ խնդարհեցաւ պատասխան տալ նորա գրած նա-մակներուն։

Սակայն այսպէս չբրաւ Վեհա-փառ Կաթողիկոսը։ Հայաստանեայց Եկեղեցւոյն ասուածարեալ Հայ-բապետը՝ իւր Առաքելական Օրհ-նութիւնը փութացաւ շնորհել Պատ-րիարքարանի նուիրակին, և քաջա-լերելով զնա իւր անձնուէր ծառա-յութեանցն համար, կը կոչէր զնա հաւատարիմ Որդի Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ, և շնորհակալ կըլլար նմա անարգամեծար խօսքերով ի Հայրապետական Կոնդակի անդ իւրում (4 Մարտ 1880)։

Դուք կըսէք թէ «Ազգային Վար-չութիւնը Խորէն Նար-Պէյ Սրբազա-նին արքայազնական իրաւունքը ճանչնալու հրաւիրուած էր նոյն ինքն Ն. Սրբազնութեան կողմէն։»—Ես ոչ երբէք հրաւիրած եմ զԱզգա-յին Վարչութիւնն առ այդ։ Ես մի-այն ծանօթացուցած եմ որ այնուհետև իմ մեծ հօրեղբօրս և եղբարցս համաձայն՝ մեր նախա-հարց բնիկ Լուսինեան անունը պի-տի գործածեմ ի ստորագրութիւն։ Ո՞վ մինչև հիմա Հայոց Պատրիար-քարանէն խնդրած էր հրաման իւր մականունը փոխելու, որ ինձ հարկ ըլլար։

[illegible]

բանը, — ինչպէս նաև Օսմանեան վեհանձն կառավարութիւնը, — ա-զատ թողած էին և թողած են մինչև ցայսօր, որ Հայ ոմն ինքզինքը ան-ուանէ յանկարծ Բագրատունի իշ-խան, այլ ոմն Արշակունի, այլ ոմն Արծրունի . . . արքայազնական ա-նուններ, որոց թէ՛ քաղաքական և թէ՛ ազգային նշանակութիւնք՝ Լու-սինեան անունէն ոչինչ պակաս կա-րևորութիւն ունին, ինչպէս որ գի-տէք։

Այնչափ եպիսկոպոսունք, վար-դապետք, քահանայք և աշխարհա-կանք՝ այսօր ազգային իշխանական անուններ կ'ստորագրեն (Մամիկոն-եան, Ապահունի, Դիմաքսեան, Կամսարական, Ռշտունի, և այլն), ինչպէս որ յայտնի է հասարակաց։ Եւ Պատրիարքարանը սոցա ամենուն գործածել սկսած իշխանական մա-կանուններն ոչ միայն հերքած չէ երբէք, այլ և նոյն իշխանական ա-նուններով պաշտօնական դրեր կու-ղէ առնուա, ինչպէս որ գիտէք։

Ո՞ւ սոցանէ իւր ծննդական վը-կայագիրներն ու վաւերագիրներբ ներկայացոյց երբէք Պատրիարքա-բա՛ն։ Որո՞ւն իշխանական մակա-նունը արձանագրուած է վաղուի միկրութեան արձանագրութեանց մէջ։ Ցարմէ՞ ի սոցանէ Պատրիար-քարանը պահանջեց վաւերագիր կամ վկայագիր ծննդաբանական՝ ի բեց գործածած արքայազնական և իշխանական անուններուն։

Բայց յիսէն կը պահանջուի այդ, և այն ևս հրապարակա՛ւ։ Բայց ինձ դէմ՝ և Պաշտօնական յայտարա-րութիւն անգամ կը հրատարակուի յազգային Պատրիարքարանէն։

Միթէ՝ Հայոց Պատրիարքարանը երկու չա՞փ ունի և երկու կշի՞ռ։

Չկարծուի սակայն թէ ես ալ ա-մենց պէս մտացածին անուն մը վը-րան առած եմ, և թէ չունիմ պէտք եղած վաւերագրերն ի հաստատու-թիւն Լուսինեան անուանս։ Ի վաւերագրոյս մէկ մասն արդէն ծա-նօթ են Ձեզ, Խմբագրապետ Տէր, զորս 1878 Հոկտեմբեր 9ին փոխա-յայտնեցիք տեսնել, և նոյա վա-ւերական լինելուն համոզուած էք։ Լրացնիմ ապացոյցիք՝ Մասիսիդ մէջ «Լուսինեան» անուանելով մի-միջոցներուն Դուք այնչափ ազդա-սիրաբար և անկողմնակալութեամբ վարուեցաք այն տեղն սոյն խմբագ-րոյն մէջ, որ ոչ միայն Կոլոս լրագ-րոյն (31 յուլիս 1879) «Լուսինեան արքայազն գերդաստան» վերնա-գրով խմբագրական նշանաւոր յոդ-ուածին թարգմանութիւնը հրատա-րակեցիք յէջս ազդանուէր լրագ-րիդ, այլ և կը փափաքէիք հրա-տարակել կանխաւ նաև այն նամա-կը զոր Իշխանն Լուի Լուսինեան 10 Նոյեմբեր 1878 յղած էր առ Ա-մենապատիւ Պատրիարքն Ն. Գոյ-ծ. Ներսէս Ս. Արքեպիսկոպոս, յ-րում կը վկայէր յայտնապէս որ ի-և եղբարքս «իւր ազգականքն եմ-և հօրեղբօրը սերունդք»։ Բայ-Գուսկաբուի դիւանագիտութիւն-ներեց զայն ձեզ այն միջոցին...

Ուզեցին հաւատացնել հասա-բակութեան թէ փառասիրական խորհուրդներ առաջնորդած բլլ-ինձ նախահարցս բնիկ անունը ը-տանձնելու։ Ասիրա՛ւ կարծիք։ Ի-թէ ես նշանակութիւն մ'ունի-կամ պիտի ունենամ պատմութեան-մէջ, քաջ գիտեմ որ ո՛չ Լուսինեան-ո՛չ Նար-Պէյ, ո՛չ արքեպիսկոպո-ևն. ևն. տիտղոսներն են որ ին-բնայեր են կամ պիտի բնայեն-զայն նշանակութիւն։ Իմ արժէք-իմ գործերուս, իմ երկասիրու-թեանցս մէջն է։ Խոյսս կը վկայ-Աստուծոյ առջև՝ որ թէ՛ գործերս-և թէ գրուածներս՝ միշտ յոգու-և ի շահ ազգին եղան։ Թո՛ղ հա-մարձակի Պատրիարքարանը ապա-ցուցանել որ ես դպրոցի վրայ մի հ-ատուած ոտամ ազգին և Եկեղեցւ-նորա սրբոյ։

Արդ եթէ ես՝ ըստ ձեր իսկ վ-կայութեան՝ «բարձրատիճան եկ-ղեցական մի» եմ, եթէ «ազգայի-նշանաւոր անձ մի» եմ, եթէ «ազ-գասէր և լուսամիտ Եկեղեցական-մի» եմ, եթէ «անժխտելի տաղան-և արժանիք ունիմ», եթէ «փափ-զգացումներս հանրածանօթ են ար-դէն», եթէ «արդէն ուրիշ ան-բարձր և հաստատուն տիտղոսնե-րով օժտեալ» եմ, — դուք էք-կը հաճիք զայդ վկայել, Խմբագրա-պետ Տէր, ի՞նչ հարկ ունէի ուրե-սուա տիտղոս մը վրաս առնուլ-ինչպէս որ կը համարձակին ըսել-Միթէ այդ տիտղոսն աւելի բարձ-է քան զայն ամենայն դրուատ-որոց արժանի զիս կը համարիք։

Մինչև Արևելեան պատերազմի-վերջը՝ ինչպէս գոհացեր էինք նախ-սեպս Լուսինեան անունը հօրեր-տուս պէս թանգուզել, կը շարունա-կէինք և այնուհետև, եթէ իրա-հանգամանքները բռնադատիչ հարկ-դրած չբլլային եղբարցս և իմ վը-բան՝ մեր տոհմային անունն ստանձ-նելու այսուհետև։

Ինձ կը վերապահեմ այն բռնադ-տիչ պատճառներուն բացատ-րութիւնը, ինչպէս նաև տոհմային-թղթոց վաւերացեալ պատճէնները-տալ ե՛րբ և ո՛ւր պատշաճ կը դա-տիմ ճշմարտասէր անձանց՝ ոչ երբէ-ժխտած եմ կամ կը ժխտեմ զայն-եթէ Պատրիարքարանը՝ փոխանակ-իւր այդ պաշտօնական յայտարա-րութեան՝ ինձմէ առանձին գրա-վաւերագրերուս պատճէնն ուզած-լլար՝ պատրաստ էի հաղորդել յ-ժամանակ։

Ես մեծ ուրախութիւն պիտի ու-նենայի՝ եթէ Հայոց արքայազնա-կան և իշխանական անունները Ցան-կատանի մէջ կրող ազգայիք՝ մե-զի չափ վկայագիր և վաւերագիր-ունենային ի հաստատութիւն։

Ես այսպէս համոզուած եմ (ինչպէս նաև ամէն ազգասէր) թէ ազգին պատիւ է, շահ է և օգուտ՝ որ տակաւին գանուին իւր մէջը պատմական ժամանակներու մեծայոյզ սերունդներ։ Պաթմ Անդրիանէ՝ Ներսէս Մարբին ուրախութիւն զգայեր էր երբ լսեր էր ազգասէր Զերազ էֆէնտիէն որ Հայոց մէջ տակաւին կը գանուին Լուսինեան և ուրիշ հոյակապ տոհմերու շառաւիղներ։ Այն հայասէր օտարազգին լսեր էր որ պէտք է Եւրոպոյ ծանուցանել զայդ, վասն զի ձեր ազգին պատիւը կը բարձրացնէ, մանաւանդ ազնուական երկիրներու մէջ, ինչպէս է Անդրիա և այլք։

Թայմզ, և իրմէն առնելով բոլոր Եւրոպոյ լրագրք հրատարակեցին (1878) մեր դերդաստանին վրայ համակրական ծանօթութիւններ, և այն Ուղերձը՝ զոր մեծ հօրեղբայրս իշխանն Լուի՝ եղբարցս հետ ի միասին մատոյց Անդրիական կառավարութեան։ Նոյն ընթացքը կը շարունակուի տակաւին պետութեանց հետ։ Նոյն իսկ այս բաւական չէ՞ յապացոյց ներքին զօրութեան զոր կ'զգայի մի դերդաստանս իւր վաւերագրոց հաստատութեանը վրայ։ Եւ ինչ շահեցաւ ազգը երբ Պատրիարքարանն իւր յայտարարութեամբը պաշտօնական կասկած մը ձգեց ամբողջ ընտանիքի մը պատուոյն, և ինչ եղաւ նորա կենսական շահերուն։ Ցուեաց Պատրիարքարանը անյապէս վարուեցաւ իւր մէջ պատմական անուն կրող դերդաստաններու նկատմամբ...։

Պատրիարքարանն այսպէս զուր տարապարտուց նիւթապէս և բարոյապէս ինասելով դերդաստանիս,—որ բնաւ ազգին ինաս մը հասուցած չէր լլալէն զատ, ձեռքէն եկած ծառայութիւններն եւս բրած է միշտ,—Պատրիարքարանը այժ տուաւ մանաւորապէս մեր տոհմային թշնամեացը, իւր այն հռչակաւոր Ցայտարարութեամբը, որ՝ ինչպէս արդարատիրաբար կը վկայէք, «փաստ մի եղաւ Դեր. Խորէն սրբազանի հակառակորդաց ձեռքը»։ Մանաւանդ՝ երբ Պատրիարքարանը իւր խորին լռութեամբը հաստատութիւն տուաւ իւր Ցայտարարութեան խարդախեալ թարգմանութեանը, և անկէ հանուած ծանր հետևանքներուն՝ ընդդէմ ինձ և ընտանեացս։

Այո՛, փաստ մի եղաւ այն, և «պաշտօնական» փաստ, զոր Պատրիարքարանը ձրիաբար կուտար իւր մէկ բարձրատիճան եկեղեցականին դէմ, այնպիսեաց ձեռք՝ որ զնա «Ուրացող» անուանելով՝ Հայոց Ուղղափառ և Առաքելական եկեղեցին «հերետիկոսական» համարելնին յայտնապէս կը քարոզեն։

(Պոլսոյ թերթ.)

(Մասն.)

ԱՄԱՍԵԱՏԱՆ ՄԷԹՈՒՊ

. . . Խմբագիր,

«Ամասիա և Եդեսեան» վերնագիր յօդուած մը ղրկել խոստացած էինք, սակայն ներկայն քան անցեալը կարեւոր լինելուն, ստիպուած ենք առ այժմ յետաձգել այդ յօդուածն։

Ներկայն ըսինք արդեալ եղած է մեզ, թշուառ ներկայ մ'Ամասիոյ կոպառնայ եւ երկպառակութեան հրդեհ մը զայն պիտի ճարակէ, եւ ահա այժմէն սկսած է այս դժբաղդ պարբերական։ Եւ ասոր շարժառիթն է Եդեսեան։

Եդեսեան իւր շուրջն առած խել մը ռամիկ մարդիկ իբր քաղաքական ժողովոյ անդամք (որոնք դեռ վաւերացեալ չ'են Ազգային կեդրոնական վարչութենէն) իւր քմաց համեմատ կը դործէ միմայն կառավարութեան դուռը դեպերելով, բարձի թողի բրած Ազգային ամենակարեւոր խնդիրներ, որոց կարգէն է դպրոցի խնդիրը։ Ամասիոյ մէջ ամենուրեք կանոնաւոր դպրոց չը կայ, ընկերութիւնս միայն դպրոց մը կարողացաւ բանալ ժամ օրերը, հակառակ Եդեսեանի ջանից։ Եդեսեան եւ իւր համախոհք չ'են ուզեր երբէք այսպիսի հաստատութիւններ, եւ ժողովուրդը ռամկութեան մէջ պահել կուզեն որպէսզի առանց ընդդիմութեան կարենան իւրեանց դերերը խաղալ ի կործանումն Ամասիոյ։

Այո, Ամասիա, որ ընդարձակ վիճակ մ'է այսօր բարոյապէս կործանման վիճակի մէջ է, շնորհիւ Եդեսեան սրբազանի որ խաւարի մէջ կը փնտռէ իւր փառքը փոխանակ սիրոյ և խաղաղութեան հրեշտակ մը հանդիսանալու, փոխանակ իւր հօտին արտասուքը սրբելու, որ քան զոր դժուար կացութեան մէջ կը դնէ զայն։

Եդեսեան սրբազան իւր եռականութեան դերի եղած, ընկերութեանս դէմ ունեցած հակակրութիւնը չկրնալով զսպել իւր անձնական կիրքը ի կիր առնելով եկեղեցեաց դռները փակեցնել կուտայ իբրև ընդհանրութեան օգտակար ինչ, և ընկերութիւնս սորա այս ապօրինի ընթացքը Պատրիարքարանի հաղորդելու համար երբ կը հրամայէ իւր գործադիր ժողովոյ անդամներէն միայն, և միանգամայն կիւրակնօրեայ ձրի դասատու մեսրոպ Կարապետ Սարրաճեանի, որ երթայ սոյն ապօրինի և խարդախ հրատարակութեան պատճէնը առնու, ահա խարնիճաղանճ սրիկայներու խումբ մը վրան կ'յարձակին, (որ Եդեսեանի դրդմամբ եկեղեցւոյն փակը դուռմարուած էին) և յիշեալ մը դանակոծած և թերևս մահուան վիճակի ենթարկած կ'ըլլային եթէ ողջամիտ մարդ մը չդիմադրելով այս խառնութեան վերջ չտային և մանաւորապէս բարձրաձայն չը մեղադրէին, Եդեսեանի ձեռամբ ընարուած երեւ փոխանակեան ժողովոյ անդամ Գրիգոր Եղկեանը (որ հասարակ մնադրած մ'է) որ այս խառնութեանս աւելի արծարծելուն առիթ կուտար, «ծօ՛ սա քերադան բռնեցէք, ոտքիս տակը առնեմ գլուխը օձի գլխու պէս ճղմեմ» ելն, ըսելով։

Իրաց այս ծանր վիճակին մէջ յիշեալ միւսիւ Կարապետ Սարրաճեանը մաղապուր իր տունը խնայել կը յաջողի, հակառակ եռանէն խլեալ խումբ մը սրիկայներու ջանից որ յիշեալ Իզմիկեանի կրկնակի դրդմամբը բռնելու համար ճամբայ ելած էին։

Այս կէտս մէջ չեմք կրնար բացարել ձեզ, ժողովրդեան մէջ իսկած խառնակութիւնը, և Եդեսեանի համար ունեցած զզուանքը որ դարձեալ կը վրդովէր իրենց հանգստութիւնը։

Այս դժբաղդ պատահարէն գրեթէ երկու ժամ վերջը Եդեսեան սրբազան տեսնելով որ չը կրցաւ իւր նպատակին հասնիլ կէս ժամու չափ կոչնակ զարնել տալով ժողովուրդը տակ մը հանդիսանալու, փոխանակ իւր հօտին արտասուքը սրբելու, որ քան զոր դժուար կացութեան մէջ կը դնէ զայն։

Եդեսեան սրբազան իւր եռականութեան դերի եղած, ընկերութեանս դէմ ունեցած հակակրութիւնը չկրնալով զսպել իւր անձնական կիրքը ի կիր առնելով եկեղեցեաց դռները փակեցնել կուտայ իբրև ընդհանրութեան օգտակար ինչ, և ընկերութիւնս սորա այս ապօրինի ընթացքը Պատրիարքարանի հաղորդելու համար երբ կը հրամայէ իւր գործադիր ժողովոյ անդամներէն միայն, և միանգամայն կիւրակնօրեայ ձրի դասատու մեսրոպ Կարապետ Սարրաճեանի, որ երթայ սոյն ապօրինի և խարդախ հրատարակութեան պատճէնը առնու, ահա խարնիճաղանճ սրիկայներու խումբ մը վրան կ'յարձակին, (որ Եդեսեանի դրդմամբ եկեղեցւոյն փակը դուռմարուած էին) և յիշեալ մը դանակոծած և թերևս մահուան վիճակի ենթարկած կ'ըլլային եթէ ողջամիտ մարդ մը չդիմադրելով այս խառնութեան վերջ չտային և մանաւորապէս բարձրաձայն չը մեղադրէին, Եդեսեանի ձեռամբ ընարուած երեւ փոխանակեան ժողովոյ անդամ Գրիգոր Եղկեանը (որ հասարակ մնադրած մ'է) որ այս խառնութեանս աւելի արծարծելուն առիթ կուտար, «ծօ՛ սա քերադան բռնեցէք, ոտքիս տակը առնեմ գլուխը օձի գլխու պէս ճղմեմ» ելն, ըսելով։

Իրաց այս ծանր վիճակին մէջ յիշեալ միւսիւ Կարապետ Սարրաճեանը մաղապուր իր տունը խնայել կը յաջողի, հակառակ եռանէն խլեալ խումբ մը սրիկայներու ջանից որ յիշեալ Իզմիկեանի կրկնակի դրդմամբը բռնելու համար ճամբայ ելած էին։

Այս կէտս մէջ չեմք կրնար բացարել ձեզ, ժողովրդեան մէջ իսկած խառնակութիւնը, և Եդեսեանի համար ունեցած զզուանքը որ դարձեալ կը վրդովէր իրենց հանգստութիւնը։

Այս դժբաղդ պատահարէն գրեթէ երկու ժամ վերջը Եդեսեան սրբազան տեսնելով որ չը կրցաւ իւր նպատակին հասնիլ կէս ժամու չափ կոչնակ զարնել տալով ժողովուրդը եկեղեցին կը հրաւիրէ իբրև թէ այն օրերը քաղաքէս մէկ ժամ հեռի Տաճկի մը կողմանէ կացինով սպանուած մարդուն վրայ ժողովրդեան բացատրութիւն տալու, տակ և օղի հաւաքելու և դիակը Կ. Պոլիս ղրկելու, սակայն ցաւալի տեղը սա է որ փոխանակ այս դէպքին վրայ խօսելու իրեն առաւստեան եկեղեցեաց դռները փակցուցած յայտարարութիւնները վերը Առաջնորդարանը գրելով 40–50 օրինակ ժողովրդեան մէջ կը թափէ հրաւիրելով զանոնք ընկերութեանս դէմ մարտնչիլ, տեսէք ահա որ միևնոյն հայրենակիցքս իրարու դէմ կը գրգռէ և խռովութեան կը հրաւիրէ։

Եւ այս միջոցին լսելով աղ որ ընկերութիւնս դպրոց աղ բացած էր, բան իւր սովորութեան «սակրները դոզալով» կառավարութեան դուռը (թագրիր) կը գրէ Եդեսեան սրբազան դարձեալ Սարրաճեանի համար իբրև խռովող ազգն ու կառավարութիւնը և հակառակ մեր Ս. կրօնի, այդ խաւն բազմութիւնն աղ եռանէն ձգած կիրակէ ամենի տարբ օրով կառավարութեան դուռը երթալով, կառավարիչը և զայրս կը կը համոզէ ըսելով թէ սրիկայներու խումբ մը ազգը կը խռովեն որոց պարագլուխը Սարրաճեանն է, ուրուն վրայ Սարրաճեանը դուռը տարուելով առանց հարց ու փորձի բանտարկուեցաւ։

Այս անիրաւ բանտարկութիւնը Ընկերութիւնս իրեն համար սաստիկ հարուած մը սեպելով իւր բուռն ճիգն չխնայեց և վերջապէս իր և բաժանորդ անդամներէն քանի մը երեւելի անձանց ջանիւք յաջողեցաւ բանտարկեալը ազատել. այս գործ Եդեսեան սրբազանի անձնասիրութիւնը սաստիկ վիրաւորեց, վասն զի բաւական ժամանակէ ի վեր կրօնական սքեմն հագած և խնքզինք առաջնորդի տեղ դնելով ուսած դերը կը խաղար, երբ տեսաւ որ այդ գործով իր այժը չլսեցաւ, բացարձակ դատ բացաւ և չկրցաւ ասով ալ շահիլ, իբրև թէ եկեղեցւոյ արարողութեանց խանգարմանը առիթ եղան ըսելով սկսաւ ստորագրութիւններ ժողվել ընկերութեանս դէմ մանաւանդ քանի մը չքահանայներէ ալ (որոնց կարգէն են Տ. Ամասիա, Տ. Կարապետ Զիլիկեան, մանաւանդ Տ. Ամասիա քահանայն որ այն օրուան (պաշտօնապէս) պատարագողը և Ս. խորհուրդը ամենայն հանդարտութեամբ ժողովրդեան մատակարարողը ինքն էր, այսու հանդերձ ո՛վ անխիղճ, որ կը յանդգնի քահանայական սքեմին ներքև սատանայական գործ գործել ի փառս Եդեսեանի, ասոր հետ մէկտեղ չենք տրանար Տ. Ներսէս և Տ. Յովհաննէս քահանայ հարց ընկերութեանս բարգաւաճման համար ունեցած ջանքն ու եռանդն։

Եդեսեան սրբազան ասով ալ բան մը չը կրնալով ընել, ունայնաձեռն վերադարձաւ կառավարութեան դռնէն, եւ հիմա չարաչար կշխատի ընկերութեանս քայքայմանը, խրատելով ընկերութեանս մի քանի ռամիկ բաժանորդները, որ իրենց վճարած բաժանորդագինները յետս պահանջեն, եւ ասոր նման շատ մը գործեր որոնք ազգին համար վնասաբեր կրնան ըլլալ, ծիծաղելի կէտ մ'ալ կայ որ այսպիսի կղեր մը որ չարունակ խռովութիւն սերմանելու կը ջանայ, եւ մանաւանդ հաճոյք մը կրնայ անկէ, հանդիսաւոր օր մը եկեղեցւոյ բեմէն կրօնական քարոզ խօսած ժամանակը կրսէ «Ամբաստանն իշխանները յանդուգն երիտասարդները (որ իրեն գործին չեն գար) չեն կրնար արքայութիւն մտնել» Նորին սրբազնութիւնը թող հաճի ըսել մեզ թէ խռովայոյզ եպիսկոպոսներուն տեղը ո՞ւր է։

Վերջապէս եթէ Եդեսեան սրբազանի ամէն խաղացած դաւաճան դերերն յայտնել հարկ լինի, Ձեր էջերն անբաւական լինին թերեւս պարունակելու, առ այժմ այսչափ։

Տ. Խմբագիր հաճեցէք ձեր մատակայ թերթերէն միոյն մէջ ներկայն հիւրընկալել Պատրիարքարանի ուշադրութիւնը հրաւիրելով Ամասիոյ վրայ։ Մնամք միշտ Ազգիս և Ձեզ անձնուէր։

Ի դիմաց Համայարանական
ընկերութեան
Գործադիր ժողովոյ
Ատենադպիր Փ. Ատենապետ
Յակոբ Սէրգեան Գ. Աղէքսեան

5 Յունիս 1880
Ամասիա

ԿԻՍԷ ՍՈՒԼԹԱՆԸ

(162)

—

Դէմիշ պուլունան պիր խաեաի նէսնէնին նիւմայիշինէ կէլինճէ, պուտախի ֆէվզէլաաէ զարաեիպ օլմաեբզ, չունոան իպարէթի խոր։ Նէօյլէ քի, պօտրումիարքն իշ թարաֆքնտա պուլունան բարմագլրդլարտան պիրի, եէր ալթը մագպէրէյէրինէ նապրը օլմայրա, Տակօպէր օրատա, պիսուհուլէ վէ քէմիքլէրի առլա տաղրլմամշ օլարադ պիր ըսքէլեթ պուլմուշ իսի, վէ Պուլթան ա՛Օրուն եարտրմը.լրա տիրէքլէրաէն պիրինին իւղերինէ չբգարադ, մէզքիր ըսքէլէթին ասրմշ օլտուղու իբին ուճունու ասլ էտիյէ թուլթուղու հալտէ, սաղ էլիյէ տախի, քէնտիսի դարանլրդ իշինտէ գարարադ, խբրսբզ ֆէնէրինին սյանլրը իլէ, զիքր օլունան ըսքէլէթի ճիւղիճէ թէնվիր իյէմիշ իսի։

Քէրժան, թարանճարրը.լրա ատէշ իթմիկի զէման, Տակօպէր, թուլթմագտա օլտուղու իբի պրագտը, վէ ֆէնէրի տախի դարատը։ Պունտան սօնրադքի վուգուտմլար մանիւմ ալուր, վէ պարօնուն պաեբզմասը, թէշէպպիս սէրինին քէսպի մուվաֆֆագ.յ.յէթ իյլէտիկինի Պուլթան ա՛Օր իլէ Տակօպէրէ խապթ եթմիրմիշ տիր։

Դէօյլէճէ պիր խայլի կիւն միրուր Դտի, վէ պու միւտտէթ զարֆքնտա, Տակօպէր թարաֆքնտան մէճրուհ հադդնտա կէօթէրիլէն միւտտավտաթտա պիր տագրդա պիլէ իհմալ վուգու պուլմտը։ Պուվէճհ իլէ թէհլիքէ դալմաեբզ, Բընէնին խաոթալրը նիզամը տայրէսինտէ քէսպի իֆադաթ իյլէմէքտէ, վէ սրթմտը տախի կիթտիքճէ թէնէզպիւլ պուլմագտա իսի։ Հալ պու քի պիյարէ տէլիգանլրնէն իւղերինտէ հէնուզ օլ տէրէճէ զտաֆէթ վար իսի քի, եաթագտա օլտուղունու, հէնուզ վէ կիւճ իլէ հիտա իթմէկէ պաշլամշ իսի, վէ էթրաֆքնտա սեօյլէնիլէն սեօզլէրատէն իսէ, պիր սեօզ պիլէ անլամագլրդա իգթիսարը եօգ իսի։

Տիկէր թարաֆտան ճիւճէ իլէ տիժման, իշլէրինտէ քէսպի մուվաֆֆագ.յ.յէթ իյլէմէքտէ օլուպ, Քէրժանրն վէ ռէֆիգլէրինին տիւշարը տէհլէթի օլտուգլարը կիճէտէն պէրու, քիմսէ թարաֆքնտան պունլարրն իսթիրահաթլարը իսիալ իսիլմէմիշ, վէ հիշ պիր քիսմսիս քիմսէ պօտրումարքն էշիյինի կէշմէմիշ իսի, վէ քէնտի իւլքէլէրի մագամքնտա սատ իյլէտիքլէրի գարանլրդ մահէլլէ, պունտան պէօյլէ քիմսէնին կիրմէկէ ճէսարէթ իթմէկէճէկինէ տախի էճիյ.յէթի քեամիլէլէրի պուլունմագտա իսի։

Տակօպէր իլէ Պուլթան ա՛Օր, պուլունտուգլարը տայիրէտէն կիւնտիւզլերի տիշարը չբգմաեբզ, անճագ կիճէլերի տիշարը չբգմագտա օլտուղլարքնտան, պարօն տբ Քէրժանրն Օթէլ տու Տիաալբէրը սահթն տմքշ օլտուղունու տալա պիրմէղ իտիլէր, վէ պիր թագբմ ամէլէլէր քէնտի լուսթէրինտէ չալըշտըգլարը թագտիրտէ, քէնտիլէր քէնտի իգամէթիկեահլարքնը թէհմիտ իտէկէլէն մուխթարատան դահթան շիւպհէ իթմէքտէ տէյիլ իտիլէր։

Նիհաեէթի վարի պունանքն տտխիլի վէ խարիճի քեաֆքէյի թամիրմթը խիթամ պուլտուգտան սօնրա, Լիւք պիր կիճէ, մանիմիւմիւզ օլան իբի նէֆէր եիւզերի մատքլի իշճիլէր իլէ օթէլէ կէլմիշ, վէ քէմէրլի տայիրէեէ վարը օլմագ իշին, եասը.լ քի մալիմ տիր, եալընքզ սօն պիր տիվարքն եըգտըրըլմասը գալմշ իսի։ Օլ կիճէ Տակօպէր իլէ Պուլթան ա՛Օր, խբրսբզլրդ իթմէք նէյ.յէթիյլէ, Բարիստէն պիր ֆարսախ ուզագտա պուլունտուգլարը ճիհէթլէ, վուգուտի հալտէն պիթթապի շիւպհէ պիլէ իթմէքտէ տէյիլ իտիլէր, հալ պու քի պունլար, Լիւքիւն, Անարէ իլէ Ֆրանսուատա, տիվարը եըգմալարը իշին էմր վիրմէսինտէն պիր ապ էվվէլ մէսքէնլէրինէ ավտէթ իթտիլէր, վէ մէզքիր տիվարքն պիր բարչասքնքն պիրտէն պիրէ եըգբըլմասը իւզերինէ, եըլտրբըմտան չարբըլմշ կիպի այն պէյն օլտուլար իսէ տէ, Տակօպէր պիւսպիթիւն շաչբրմտեբզ, քէնտիկէրինի էլէ վիրմէսի իհթիմալտէն օլան ֆէնէրի տէրհալ սէօնտուգ, վագթիմիզի դայպ իտիեորուզ։ Հէմ պագատտա, դարուեու դբրմտա չալրշբեօրլար, իմտի չարուդ պուրատան նապէտիտա օլալքմ։

—Նէ՞րէնէ կիտէճէյիզ։

—Մադպէրէլէրէ։

Իքի հարամիլէր պիրլիքտէ ֆէնէր կէօթիւրմիւշ օլմատրդլարքնտան, հէր նէ դատար աչիթիւն պիթիւն գարանլրդ իշինտէ պուլունմագտա իսի իսէլէր տէ, պատրումարքն քէսչէ պուճագլարքնտա ալրշմշ, վէ պունտան մատտա, գարանլրդ իշինտէ եաշամագլրդ ատէթի, քէտի կէօղլէրի կիպի պունլարքն կէօղլէրինէ, օլտուղճա կիճէ էնտասքնտա տախի կիւնտիւզ կիպի կէօրմէքլիք իդթիսարքնք իթտիմշ օլտուղունտան, հիշ պիր մանիեէ թէսատաֆ իթմէքտիրլն, եօլլարքնտա տէվամ իտէպիլմէքտէ իտիլէր։ Պունլար պու վէճհ իլէ եէր ալթը մագպէրէլէրինին բարմագլրդը թարաֆքնտա տտրու եօլտան եիրիեէպկիտիկէր, վէ մէզքիր մագպէրէլէրէ վատբ օլտուգլարքնտա, Պուլթան ա՛Օր Մ. տբ Բիէօնուն վիճուտինի պիր եըլքն քէմիքլէրիւզերինէ գօնուպ վէ պօրուսու իլէ գարապինասքնքն դայպլնտան տտ.լայը տիշարը հիւն ու մաթէմ օլարադ, մերգումուն վիճուտի եանլնտա օթուրտու։

Տակօպէր բարմագլրդա տատանդպ պէքլէտի։ Պտարումար թէնվիր իտիրմիշ օլտուղու հալտէ, Պու-

ԻԼԱՆ

Զիրաէ իմրա սահիպէրի պիզի թանքեանպարա իլան էաէրիզ. չէ ոյէ քի պուլնատա չէնա սէնէ մուգատաէմ կէրէք բէաէրիմիզ վէ կէրէք պիզէր իմզաբզ վէ մանիպէսիմիզի կիւլգէն.քեան գուրանմագատա իքէն, հէր նասըլ իսկ պէօյիւք պիրատէրիմիզ Ամէնճիեան իսթիմալ իսթիկինաէն, պիզէր տաբսի միչարէքէթ իսթմիշ իսիք իսկ տէ, պու տէֆա պիրաէ պուլնան թարիխատէն պէտէն, քէլ էվէլ օրատուզու կիպի բէտէրիմիզին իսթիմալ իլէտիկի հագիդէթի օրան կիւլպէնքեան իմզա վէ մահէսի ապիմիզ գուլնատաճաղըմզատա, քեաֆիէյի թանքեանլարըմզզէն մալիմիս օրմագ իւզրէ զազէթանըզ վատիթատը իլէ իրան իթմէնիզէ բէճա վէ թէմէնէն իտէրիզ։

1880 յունիս 12

Գէրէֆ Մ. Կէ-ըլէնէեան

Կէ-ըլէնէ Մ. Կէ-ըլէնէեան

ԻԼԱՆԱԹ

Թօշհանէյի ամիրէ իչէն լիւզումի օրան 23 պէն օգ՝ա գալաէն Թարիխ՝ գօթրաթօսան իթիպարէն, այ պէ՝ այ իքիշէր պէն պ՝ չ՝ր եուզ օդդասը թէպլիմ օլունարդ, տօգ՝ա՝գ այտա արդասը պէր մագ վէ պահասը է կիրմ լ՝ք սիմ ճիտ՝ է՝ 20 գ՝ էթիպ սրբյը, Թօշհանէյի ամիրէնէն 96 սէնէսի Թախտսթը՝ ը՝ Թաշրա էմ վալինտէն մ՝ հ՝ սվ՝ լ գըսմը տաս հավալէճէն Թէվիե՝ վ՝ իթա օլունմագ վ նագլ՝ է՝ լեհր Թ՝յէ՝ լեամ կ՝ օմրի՝ք վէ մ՝ տարիֆի սայրէսի պարինէ այտա օրմ գ չարթը վ՝ չ՝բայիթի սայ՝ բէ՝ իլէ, պ հէր գբյ՝ի 18 գրուչտա Թարիպի իւզէ՝ նամ գալմըշ իտա կ՝ նատէն, վ՝ 96 սէնէսի հագիրանը՝ն 23՝ ճ՝ ճիւ բազար էրթէ՝ կուճիւ պիլ մ՝ նագատա գարարը գաթ՝ի վ՝ բ՝ լ՝ ճ կ՝ կիպի, էրթէ՝ ի տալը կիւնիւ տաբսի՝ ճիւ գէ պէ՝ չ թէնդի՝ գապուլ օրունամաղ՝ տան, մէգիր գալուբը տահա աշաղը պահա իլ՝ իթսէ՝ Թարիպ օրանպարը՝ նիմանէպին կ՝ օրիւպ, չէբայիթի մէգիր՝ բ Թաֆ իլաթը՝ ը՝ ամ մագ իւզէ, զ՝ գ՝ օրունան կիւ՝ էրէն սամ՝ թ օ՝ ունա գասար Թ՝ օ հանէյի ամրէ մէ՝ ճիլիսինէ մ՝ ուբարամաթ իլէմ՝ լ՝ էրի։

1—3

Հիս քիմ մէֆասի վէ ֆէբրուատէ օրարագ Թ՝ բագ՝ մ՝ իթմ՝ չ օրան տուխան պանտ՝ բոլ քեաղատ՝ ը՝ բբյլա Թ՝ կ գ՝ ազ՝ ր վ՝ գօչ՝ լ՝ ը՝ բը ը՝ ն գբյ՝ ը՝ բբ՝ լ՝ ը՝ սամ՝ ի՝ ամ՝ ի՝ ամ՝ ի՝